

دکتر سیدمهدی سیف سرگروه داوران حوزه «حفظ و روخوانی قرآن» مطرح کرد:

احیای محورهای مغفول در آموزش قرآن

شیوه‌ها و روش‌های گوناگون و سازنده مزین نمی‌کند و آموزش قرآن را ارتقا نمی‌دهد، در حالی که تجربیات و نظرات و تألیفات باید آموزش قرآن را یک گام به پیش ببرند و اشکالات و خلأهای موجود را جبران کنند. ما امیدواریم و آرزو داریم در آینده شاخص‌ها و ضوابطی برای تولید آثار قرآنی داشته باشیم تا شاهد تکرار مکررات نباشیم. در صورت ترسیم چنین مسیری است که به سمت پویایی و ارتقا حرکت می‌کنیم در غیر این صورت درجا می‌زنیم.

چرا؟ فکر می‌کنید برای ایجاد تغییر و تحول در تولید آثار قرآنی و ارائه شیوه‌های جدید در آن‌ها، ناشران و تشکیلات سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی چه وظیفه‌ای دارند؟

در قدم اول باید برنامه‌ریزان اعم از آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و یا هر نهادی که متولی این امر است چارچوب‌ها و برنامه‌های تولید این کتاب‌ها را تعیین کند. استانداردها و ضوابط تولید اثر قرآنی مناسب باید تدوین و در اختیار ناشران و مؤلفان قرار داده شود به طوری که آن‌ها تألیفات

سید مهدی سیف سرگروه داوران حفظ و روخوانی معتقد است برای ایجاد تغییر و تحول در تولید کتاب‌های قرآنی، در گام اول برنامه‌ریزان و متولیان امر باید چهارچوب‌ها و ضوابط تولید این کتاب‌ها را تدوین کنند و در اختیار ناشران و مؤلفان قرار دهند.

چرا؟ آقای سیف، ارزیابی کلی شما درباره کتاب‌هایی که در حوزه حفظ و آموزش روان‌خوانی بررسی کردید چیست؟

موضوع و روش برخی کتاب‌ها تکراری بود. مثل آن بود که کتاب‌های قبلی به نوعی بازنویسی شده باشند. در واقع روش و برنامه و شیوه جدیدی به جامعه قرآنی ارائه نشده بود. البته برخی کتاب‌ها از نظر حروف‌چینی، استفاده از رنگ یا انتخاب تمرین‌ها نوآوری‌هایی داشتند. اما اغلب از نظر موضوع و شیوه بیان تکراری بودند. در واقع موضوع جدیدی در این حوزه رویت نمی‌شد.

می‌توان گفت برای تألیف در کتاب‌های آموزشی قرآنی استاندارد و ضوابط روشنی وجود ندارد و هرکس مطابق سلیقه و تجربیات شخصی خود اقدام به تألیف کتاب می‌کند. این‌گونه تألیفات هدفمند و اثربخش نخواهد بود چون بازار کتاب را به

خود را در این چارچوب قرار دهند. در این صورت دیگر وقت و نیرو و امکانات را هدر نمی‌دهیم و به سمت تولید آثار اثربخش حرکت می‌کنیم. مثلاً درباره حفظ قرآن استادان بسیاری کتاب تألیف کرده‌اند اما وقتی آن‌ها را مرور می‌کنیم می‌بینیم که در ۸۰ درصد مطالب مشترک هستند. نویسندگان این حوزه باید محورهایی را که مغفول مانده‌اند بررسی و احیا کنند. این نوآوری‌هاست که برنامه را پویا می‌کند و ارتقا می‌دهد.

چرا به نظر می‌رسد برای جلوگیری از تکرار موضوعات و شیوه‌های قبلی باید نیازسنجی انجام گیرد.

بله. باید افراد یا نهادی این حوزه را مدیریت و جغرافیای فعالیت آموزشی قرآنی را مشخص کنند تا مشخص شود پیشینه این زمینه چیست، وضعیت موجود چگونه است و چه نیازهایی برای آینده داریم. یعنی باید مشخص باشد که برای ارتقا و پیشرفت در زمینه‌های مختلف آموزش قرآن باید به چه قسمت‌هایی بپردازیم. البته این کار به‌طور مختصر انجام شده اما باید کامل‌تر، کارشناسی‌شده‌تر و عالمانه‌تر باشد.

چرا یک کتاب مناسب در زمینه آموزش حفظ و روان‌خوانی قرآن، چه ویژگی‌هایی دارد؟

این موضوع بستگی به مخاطب کتاب دارد. اگر مخاطب دانش‌آموز دوره ابتدایی است باید جنبه‌های کاربردی، محور و اساس کتاب باشد نه مباحث نظری و حفظ‌کردنی که باعث شود دانش‌آموز یک سلسله اصطلاحات و شرح و توضیحات را حفظ کند. پس اصل مهم در کتابی که برای دوره ابتدایی نوشته می‌شود توجه به جنبه کاربردی و مهارتی است. در دوره متوسطه یا معادل آن می‌توان به درصد کمی از مباحث نظری بپردازیم اما باز هم مباحث کاربردی اولویت دارند. اکثر آموزش‌های ما جنبه

شعاری دارند یعنی بیشتر اصطلاح، قاعده، شرح و توضیح آموزش می‌دهیم ولی به مهارت و کاربرد کمتر توجه می‌کنیم. به‌عنوان مثال در کتاب‌هایی که موضوع آن‌ها روان‌خوانی یا تجوید است قاعده‌ای را آموزش می‌دهیم اما مثال‌های قاعده را از جمله‌های مبتلابه و مورد نیاز مخاطب انتخاب نمی‌کنیم. باید در کتاب‌ها مواردی را در میان درس‌ها بگنجانیم که واقعا مبتلابه است و به آن نیاز داریم. اما این مهم کمتر در کتاب‌ها دیده می‌شود. مثال‌های کتاب‌ها معمولا کارشناسی‌شده نیستند و گاه حتی دیده می‌شود که مؤلف موضوع را به حالتی نقل می‌کند که مغایر با نوشته اصل قرآن است. یعنی در اصل قرآن به‌گونه‌ای آمده و در کتاب به شکلی دیگر. البته این ماهیت امر را عوض نمی‌کند اما به هر حال مؤلف به آنچه در مصحف شریف است پای‌بند نبوده است. این‌ها موضوعاتی است که در یک کتاب مناسب باید مدنظر قرار گیرد.

چرا جای چه موضوعات و مباحثی در کتاب‌ها خالی بود؟

آسیب‌شناسی آموزش قرآن یکی از موضوعات بکری است که بسیار مورد نیاز معلمان است. آسیب‌شناسی یادگیری قرآن به این معناست که معلوم کنیم در آموزش قرآن با چه آسیب‌هایی روبه‌رو هستیم. این آسیب‌ها در سه حیطه قرائت، درک و فهم و حفظ قابل بررسی هستند. ما در هر سه حیطه با آسیب‌های جدی مواجه هستیم که باعث ریزش کلاس‌ها و افت بازدهی دوره‌ها و کتاب‌ها می‌شود. این حوزه، زمینه بسیار مهم و اثرگذاری است که مؤلفان به آن نپرداختند و جای خالی آن احساس می‌شود.

نویسندگان این حوزه
باید محورهایی را
که مغفول مانده‌اند
بررسی و احیا کنند.
این نوآوری‌هاست که
برنامه را پویا و قابل ارتقا
می‌کند